

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franciščankova ulica 61. Redništvo na vratah. Neprimitivnih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za izposojilno 80 Din. Član sekcije J. U. U. plačuje list v članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, dovek počta. Polt. šek. rač. 11.197. Telefon 3113

Misli na praznik uedinjenja

Ideja združitve Jugoslovanov v zgodovini.

Petnajst let je minulo od onega zgodovinskega dne, ko so v največjem veseljju utripala srca vseh Jugoslovanov. Brat je objemal brata, pesem svobode je odmevala in ena sama misel je prešinjala duše vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev: Zdrženi smo — izpolnil se je stoletni sen naših prednikov, gradimo si svobodni svojo bodočnost.

Več stoletij, že tudi več kot eno tisočletje se je pojavljalo med južnimi Slovani stremjenje za združitvijo v čim večjo državno celoto, ki bi mogla kljubovati vsem nasprotnikom slovanstva. Čim se je pojavila v zgodovini našega naroda močnejša osebnost, ki ji je bilo usojeno zasesti vodilno mesto enega ali drugega dela našega naroda, že se je pojavilo tudi stremjenje za združitve z ostalimi deli celokupnega naroda. Nastajale so države, ki so se večale in dosegle že tudi v pogledu združenja lepe uspehe, a na žalost so morale vse te države zopet propasti, ker vladarji poedinici, ki so bili mogočni, niso imeli tudi tako mogočnih naslednikov.

Že pred 13. stoletjem je združil kralj Samo velik del Severnih in Južnih Slovanov v mogočno državo, ki je krepko odbijala napade Avarov in Frankov. Ni bil to poskus združitve Jugoslovanov, vendar je to prvi poskus v naši zgodovini, da se ustanovi mogočna slovska država. Seveda bi nastala, če bi se takrat združili vsi Slovani, mogočna država od Črnege in Jadranskega do Ledenege morja. Ampak izvedbi take zamisli je nasprotovala takratna patriarhalna razdelitev Slovanov kar je bil zadosten razlog, da je bilo med njimi nemogoče vzbuditi umevanje za mogočno državno celoto. Na žalost je s Samovo smrtjo propadla tudi mogočna Samova država.

Neprestani napadi Frankov so ustvarili drugo večjo državno celoto, ki jo je osnoval Ljudevit Posavski, a to je bil le poskus, ki mu je omajal temelje dalmatinski knez Borna. Vendar smemo ravno ta poskus imenovati prvo združitve enega dela Jugoslovanov.

Od zahoda so pritiskali Franki, a od vzhoda so prodirali Bizantinci. Kot sta bila Samova država in država Ljudevita Posavskega reakcija našega naroda proti prodiranju Frankov, tako so nastajale srbske države, ki so ovirale prodiranje Bizantincev. Mogočno državo je ustvaril že car Dušan, a vendar predstavlja pravo stremjenje za uedinjenje Srbov in Hrvatov šele država bosanskega kralja Tvrdka I., ki se je pustil I. 1377. kronati na grobu sv. Save v samostanu Mileševu. Samega sebe se je nazival kralja Srbov in Hrvatov in on je tudi v resnici predstavljal sintezo Srbov in Hrvatov.

Mogočna država kralja Tvrdka, ki je vzpostavil že tudi zvezo z Bolgari, je propadla po njegovi smrti.

S porazom carja Lazarja na Kosovem polju je nastala ogromna vrzel v poizkusih združitve.

Minevajo stoletja! Svobodna republika v Dubrovniku je dajala spodbudo vsem Jugoslovanom in ravno od tu prihaja že v XVI. stoletju ideja potrebe uedinjenja vseh Jugoslovanov. To idejo so gojili in oznanjali svetu dubrovniški knji-

ževniki, dokler niso vstajali preroki in poborniki med vsemi deli našega naroda.

In že je dvignil Karadorde svoj meč, skovan iz pluga, in ga mogočno zavihtel nad glavami Turkov, stoletnih sovražnikov srbstva.

Napoleonova Ilirija vstaja, kot bi jo res oživel Vodnikov klic. Zdrženi so bili Slovenci in Hrvati pod zaščito mogočnega zavojevalca sveta. In tudi Karadorde bi se rad pridružil tej državi, ker v svojem pismu Napoleonu piše, da upa, da se bo našlo v Iliriji prostora tudi za Srbijo.

Misel, da je združitve vseh Jugoslovanov nujno potrebna za naš obstoj, je med narodom od dne do dne močnejša. Širita jo z idejo ilirizma Stanko Vraz in Ljudevit Gaj, zanjo se zavzema Dositej Obradović in Vuk Karadžić. Nastopila je književnost, ki je pretvorila misel posameznikov v idejo, ki je polagoma prehajala v široke plasti našega naroda. Že se je pojavil tudi Josip Juraj Strossmayer, ki je bil največji glasnik jugoslovanstva. — Njegovo dopisovanje s knezom Mihajlom jasno pričča, da je tudi mislil na uresničenje ideje uedinjenja.

Leta 1870. so se sestali v Ljubljani zastopniki Jugoslovanov in sklepali o proglasitvi edinstva Jugoslovanov ter se zavezali, da bodo z vsemi sredstvi delovali za jugoslovanstvo edinstvo.

Predvojna doba prinaša tudi že neštete žrtve in mnogo jih je bilo, ki so trpeli in umirali za idejo jugoslovanstva. Zmagovito se vrača po končani vojni kralj Peter Veliki Osvoboditelj kot izvrševalec nešteti prizadevanj skozi stoletja.

Pred nami vstaja mogočna država od Triglava do Kajmakčalana, dasi okrnjena, vendar močna in velika, ki naj bo središče, kateremu se bodo v bodočnosti pridružili še ostali Jugoslovani izven naših mej.

Kralj Aleksander I., ki je l. 1918. proglasil uedinjenje vseh Jugoslovanov, je v doseganih letih svojega vladanja jasno dokazal, da razume voditi svoj narod in državo. Pokazal je svojo odločnost na bojišču, a pokazal je svojo odločnost tudi v miru. Vedno je bilo to v korist celokupnega jugoslovanstva naroda. In ves narod zna ceniti njegova dela, a zna ceniti tudi veličino uedinjenja.

Skozi stoletja se je razvijala, širila in uresničevala ideja združitve vseh Jugoslovanov. Stotisoči so dali svoja življenja za to idejo. Težavna in mučna je bila pot do uedinjenja, a še težja je pot do popolne sloge vseh Jugoslovanov. Petnajst let skupnega, zelo uspešnega dela je za nami. Uspehi niso majhni, a bili bi še večji, če bi bil narod složen in edin.

Jugoslovanstvo učiteljstvo je povsem jasno in pravilno razumelo veličino našega narodnega uedinjenja. Že petnajst let deluje to učiteljstvo med narodom za složno in sporazumno delo, ki vodi do sigurnih uspehov. Vzgaja mladino, vzgaja narod! In ko bo učiteljstvo vzgojilo nov rod, ki se bo zavedal, da je v slogi moč, ki bo smatral uedinjenje kot največjo svetinjo, za katero je treba žrtvovati prav vse takrat bo ta rod tudi spoznal največjo važnost potrebe, da moramo žrtvovati mnogo več moči za kulturni dvig našega naroda. —ž.

in telesno začele rasti v vojnih in povojnih letih, generacije, ki prav za prav sploh še niso začele živeti v poklicih, za katere so se težko in v samozatajevanju pripravljale dolgo vrsto let. Tik pred vstopom v realno življenje in delom v njem, kjer bi lahko uresničili svoje načrte in ideale, pokazali svojo samostojnost in pripravljenost, jim je usoda zaprla vrata. Inteligenčna mladina, med njimi so zastopane že tri najmlajše učiteljske generacije, je kot zadnja zašla v armado brezposelnih.

Nas predvsem zanima stanje najmlajših, ki so poklicani, da bodo, upamo v kratkem, šli med narod, ne kot učitelji med štirimi stenami, temveč kot zreli boreci in z ljubeznijo v srcu, katero bodo sejal med ljudstvom.

Tri učiteljske generacije so takoj po dovršenih študijah zašle v položaj, katerega prav gotovo niso predvidevale. Ne sme se preko dejstva, da so bili s podaljšanjem in poglabljenjem študija na učiteljskih oškodovani časovno abiturienti, kateri sedaj zopet že leta čakajo namestitve. Starejše učiteljske generacije so sprva nekako ljubosumno gledale na abituriente, ki so dovršili učiteljske že po preje omenjeni reformi. Reforma učiteljske bila glede poglobitve izobrazbe povsem uместna in kljub podaljšanju za eno leto. Preje so lahko abiturienti v najugodnejšem primeru končali maturo z 18. letom in običajno takoj dobili nameščenje, torej so šli že v pubertetni dobi med zrele ljudi, kdor se seveda ni zabarikadiriral samo med šolske stene. Mislim, da bi bilo prav, da bi moral vsak učitelj, preden gre med narod, dobiti polnoletnost. Saj je službovanje na kmetih nekaj drugega kot filozofiranje na vladnici. Seveda ne mislim s tem reči, da so sedanji abiturienti že a priori kvalitetno boljši od prejšnjih. Pač

pa se z vso upravičenostjo lahko trdi, da bodo danes sicer nezaposlene (in pravilni izraz, manualni delavec je lahko brezposeln, duševni delavec pa je še vedno lahko zaposlen, včasih še prezaposlen!) mlade učiteljske generacije v bližnji bodočnosti resno prijele za delo v našem podeželju in med učiteljstvom samim.

Stanje, v kakršnem živimo danes, pa nima na prvi pogled samo negativnih strani, ima v sebi tudi nekaj pozitivnega. Koliko perečih problemov se je v dobi ugodnejše konjunktore prezrlo, ki pa so stopili v ospredje šele danes. Človeštvo se bo počasi začelo zavedati svojih napak in zablod, današnje stanje bo ljudi prav gotovo iztrebilo in spravilo na pravo pot. Se nikoli prej tako kot danes veljajo Goethejeve besede: »Es bildet sich ein Charakter im Strom der Welt!«

Mladi učiteljski abiturienti niso takoj po študijah vrgli knjig v kot, ne, prepričali so se, da je minimum, kar jim je dala šola. Za poklic, za kakršnega so se odločili, je treba temeljitih priprav in trdnosti, značaja, kot morda za noben drug poklic ne. Današnje težko stanje jih ni spravilo v malodušje in obup kljub mnogokrat nevdržnim materialnim razmeram, saj med njimi ni magnatov, ki so prečestokrat združene s tihimi tragedijami in disonancami v družinah. Onim, ki so dopuščale razmere, so šli na univerzo, drugi pa se prav tako intenzivno pripravljajo za delo, ki ga z nezmanjšanim hrepenenjem pričakujejo in se mu niso odrekli že v pripravljaju. Te generacije bodo šle na delo pripravljene kot še nobene doslej. Lahko se reče, da so to duhovno zdrave generacije v moralnem pogledu neoporečne in nacionalno brezkompromisne v smislu jugoslovanstva edinstva. Jenko Metod.

Stanovsko gospodarska razmišljanja

Gospodarska podlaga se maje, zato so v nevarnosti vse moralne in kulturne pridobitve, ki so se zgradile v težkem naporu preteklih dob.

»Učit. tovariš«, dne 16. nov. 1933.

Ta ugotovitev naše sekcije v pozivu za pristop h »Klubu vsake kulture« ne tiče sicer naše stanovske organizacije in njenih gospodarskih in socialnih ustanov, ampak naše vasi. Je pa tako tehtna in resnična, da v polnem obsegu velja za vsak stan in končno tudi za vsakega posameznika. Torej bi prav lahko veljala tudi za njene gospodarske in socialne ustanove.

V idejni stanovski organizaciji smo si ustvarili pravo gospodarsko podlago šele v teku zadnjih sedem, osem let. Tisoči našega članstva niso samo na papirju, ampak je vsak posameznik živ član, ki se vsaj zaveda svojih materialnih dolžnosti napram idejni stanovski organizaciji in te dolžnosti tudi izvršuje. Torej te vrste parasitov ni več med nami. In da smo danes — ko preživlja celokupna organizacija jugoslovanstva učiteljstva težko krizo — mi v dravski banovini tako kompaktni in vsled tega, če že ne številčno, pa vsaj idejno tako močni, je to tudi precejšnja zasluga urejenega gospodarstva v stanovski organizaciji, ki proži sredstva za vzdrževanje in delovanje razmeroma velikega upravnega aparata, ki pa vsled naraščajočih poslov jedva zmague vse delo.

Naša sreska učit. društva so one važne celice v ustroju naše idejne stanovske organizacije, ki tvorijo podlago in obenem tudi središče za vsa stanovsko idejna vprašanja. Ona dajejo pravec sekciji za njeno delo. Ona ji prožijo tudi potrebna sredstva. In prav tako bi morala in bodo morala naša sreska društva postati glavne celice tudi za vse naše stanovsko gospodarsko in socialno delo. Kakor se sedaj na sreskih društvi izkristalizira in jasno opredeli stališče članstva do vsakega stanovsko idejnega pokreta, prav tako moramo priti na jasno tudi v vseh stanovskih gospodarskih in socialnih vprašanjih. Vsi moramo vedeti tudi v tem oziru, kje smo in kaj hočemo.

Našemu članstvu je neobhodno potrebna vzgoja, da se bomo zavedali, kaj je stanovsko gospodarstvo, v čem obstoja in koliknega pomena je za ves stan in njegovo idejno borbo. Učiteljstvo vodi in sodeluje v marsikaterih gospodarskih in socialnih ustanovah, ki so namenjene drugim, ne pa lastnemu stanu. Ti gospodarski delavci se zavedajo, kako važnega pomena so dotične ustanove za kraj in ljudi, katerim so namenjene. A, da bi se poglobili v stanovsko gospodarsko in socialna vprašanja, za to jim po veliki večini primanjkuje časa. Zato ta vprašanja ne pridejo na razpravljanje pri zborovanjih sreskih učiteljskih društev, temveč gremo mimo njih, kakor da bi se ne tikala nas in našega stanu. In vendar so ona temelj, na katerem sloni cela stavba organizacije.

Naša sreska učiteljska društva imajo menda vsa brez izjeme urejena lastna materialna organizacijska vprašanja. In vendar, če zasledujemo poročila o njihovih občnih zbor-

rih, dobimo le redko jasno sliko glede njihovega gnotnega stanja. Večinoma se ta točka odpravi s par splošnimi stavki, ki ne povedo skoraj nič. In vendar bi morali povedati vse s številkami. Kakor nimamo vzroka, da bi skrivali prebitke, prav tako ga nimamo za primanjkljaje. Poštenemu in dobremu gospodarstvu se ni nikjer potreba skrivati, torej tudi stanovskemu ne.

Res je, da naša sreska društva nimajo namena kopičiti materialnih sredstev, zlasti ne v tako težkih gospodarskih razmerah, kakor jih imamo sedaj. Zato živijo večinoma iz rok v usta, t. j., dohodek izenačijo s stroški. Kljub temu pa napravijo marsikatera prihranke, kar je znak dobrega in varčnega upravljanja z društvenimi sredstvi. Pri nekaterih so dosegli prihranki v teku let lepe tisočake. In kaj napravijo s tem imetjem? Po navadi obdržijo nekaj v rezervi, kar je docela pravilno. Zakaj, vedno je dobro imeti kaj v rezervi, da lahko zadostimo tudi nepredvidenim in nepričakovanim zahtevam, ki so navadno zvezane z gnotnimi žrtvami. Vendar pa ni potrebno, da bi bile te rezerve prevelike. Saj nova sredstva dotekajo sproti, kar je potrebno za normalne redne stroške. — Del viška pa se navadno razdeli v stanovsko dobrodelne svrhe in pa tudi v splošne. Prav redka pa so tista društva, ki bi se ob taki priliki spomnila lastnih naših gospodarskih in socialnih institucij vsaj s par stotaki. In vendar bi moralo vladati med nami načelo, da ob takih prilikah mislimo v prvi vrsti na nje. Če že ne moremo od vsakega posameznika zahtevati, da bi občutil in pojmoval pomen stanovskih gospodarskih ustanov in — po možnosti — tudi žrtvoval kaj v tak namen, potem to vsaj lahko zahtevamo od društva. Pri tem je potreba imeti pred očmi, da je čisto več vreden vzgojni moment, kakor pa resnični materialni efekt.

Naše učiteljstvo ima razne gospodarske in socialne ustanove, ki so se zadnja leta pretvorile v zadruge, katere niso bile že prej. Z vsemi temi ustanovami niso spojene samo materialne dobrine, katere nudijo svojim združnikom in stanu, ampak prav tako in še skoro bolj tudi moralne, ker so — ali bi vsaj morale biti — hrbenica stanovski idejni borbi. Te nam samim vlivajo samozavest, da ne klonimo, te so nam priborile kolikortoliko stanovsko gospodarsko samostojnost, obenem pa tudi ugled v lajškem svetu. Pa, da sem konkretni: Zamislimo si, da nimamo Samopomoči, ne svojih denarnih zavodov, ne tiskarne in ne doma v Mariboru, pa tudi ne tistega kupčka za dom v Ljubljani in še drugih ustanov. V kakšnem položaju bi bili mi sami! In mislite, da bi nas lajški stanovi vsaj toliko respektirali, kakor nas respektirajo danes? Pa naj bi se še toliko pehali v svojem idealnem stremljenju kot kulturni delavci!

To poglavje je silno zanimivo in vredno, da se vanj poglobimo.

Vem, da so med nami tudi črnogledi, kateri iščejo kakor pri stanovski idejni organizaciji, tako tudi pri učiteljskih gospodarskih in socialnih ustanovah napake. In o teh napakah ti morejo govoriti ure in ure, čeprav gledajo celo stvar le od daleč in jim

Mladi učiteljski abiturienti in naša doba

Ko se je pojavila gospodarska kriza, mnogi niso niti slutili, kakšne posledice utegne imeti. Optimisti so se tolažili, da je le prehodnega značaja in da se v kratkem času povrne še večje blagostanje. Pesimisti, in ti so najbolj nevarni, so šli zopet predaleč in so s svojimi prenapetimi izjavami spravili iz ravnotežja še tiste ljudi, ki niso pod nobenim pogojem hoteli kloniti. Najmanj pa je tistih, ki bi se vsedli in proučili problem nacije svetovnega gospodarstva res do jedra. To so maloštevilni aktivisti, ki imajo svoje največje nasprotnike v melanholičnih pasivistih, ki ravnodušno stoje ob reki življenja in s patološko naslado zro v nagajive vrtinčike. Kdor zasleduje razvoj tega nenormalnega stanja od začetka pa vse do danes, lahko uvidi, da dobiva gospodarska kriza že neke oblike konstantnega značaja, kar pomeni, da bo treba vložiti še več napore za rešitev in

odpravo njenega kvarnega vpliva na vsa področja gospodarskega in kulturnega življenja.

Največja, najtežja in obenem najdragoocenejša žrtve krize pa je mladina, v ožjem smislu mlada inteligenca!

Iz najnovejšega poročila »Mednarodnega urada dela v Ženevi« je razvidno, kje je kriza med mladino pokosila največ. Razmeroma največje število nezaposlene mladine je v Nemčiji in to v glavnem pod 25. letom! V Zedinjenih državah so imeli že v 1930. l. preko 2 milijona nezaposlene mladine pod 18. letom. V Vel. Britaniji je bilo letos meseca maja 140 tisoč nezaposlenih in sicer od 14. do 18. leta.

Tudi našo državo je zadel v tem pogledu težak udarec, saj ni bilo prizanešeno niti naši mladini. V vseh stanovskih se je pojavila brezposelnost v glavnem med naraščanjem. Prizadete so predvsem generacije, ki so duhovno

niso znane podrobnosti. Ti črnogledi vidijo pri takih stanovskih ustanovah navadno le korita, pri katerih se pase nekaj posameznikov. O pravem in resničnem delu se tem ljudem niti ne sanja.

Kakor pa ni nobena človeška ustanova pod božjim solncem popolna, tako prav gotovo se niso popolne naše gospodarske in socialne ustanove. In tudi nikoli ne bodo do cela. Zakaj življenje in čas proizvajata neprestano nove prilike in nove potrebe. In tem se je treba prilagoditi. Če ne, gresta preko nas. Kar je bilo dobro in prav še pred dvajsetimi leti, to danes marsikdaj odpove. Zato pa moramo tudi te svoje ustanove izpopolnjevati in jih prilagoditi sedanjim prilikam. Sicer ne na nos in vrat, ampak stopnjema in previdno. To pa moremo storiti le, ako pri njih sodelujemo kot pravnoveljavni člani. Tako potem lahko spoznamo resnične napačne. In če jih zasledimo, ni samo naša pravica, temveč tudi neizprosna dolžnost, da jih bičamo na pravem mestu in o pravem času.

Razen ene, dveh izjem, imajo vse naše gospodarske in socialne ustanove neprimerno nizko število članstva. Če šteje idejna stanovska organizacija nad 3000 članov, potem je nepravilno in pa tudi nezdravo, da jih šteje gospodarska stanovska ustanova komaj par sto. Potem taka ustanova resnično ne nosi več upravičeno pridevka stanovska. To je potem prav za prav le ustanova ozkega kroga posameznikov, kateri pripadajo našemu stanu.

Zato moramo neprestano stremeti za tem, da pridobimo svojim gospodarskim in socialnim ustanovam primerno število članstva, ki bo vsaj v pravem razmerju s števi-

lom članstva pri idejni stanovski organizaciji. Idealni cilj naš mora biti pri tem ta, da bo vsak član idejne organizacije tudi član stanovskih gospodarskih in socialnih ustanov.

Vem, da je ta cilj še daleč in ga ne bomo mogli tako hitro uresničiti, zlasti ne v sedanjih gospodarskih prilikah. Približamo se mu pa kljub temu lahko vsako leto za nekaj korakov. Da se bo to zgodilo že v doglednem času, o tem sem tako trdno uverjen, kakor sem siguren, da bom umrl. Slovensko učitelstvo je že izvedlo in doseglo marsikaj nepričakovanega še celo v tistih časih, ko je bilo še razdvojeno. Pa bi ne izvedlo in doseglo, ko je idejno strnjeno in kompaktno? Le hoteti je potreba!

Vsa ta dejstva morajo imeti pred očmi naša sreska učiteljska društva. Vsaj ta bi morala biti vsa včlanjena pri vseh naših gospodarskih ustanovah. Pa ne samo z enim, ampak z večjim številom deležev. Te deleže naj bi vplačevala brez posebne obremenitve članstva iz letnih prihrankov, enkrat za to, drugič za drugo ustanovo. Nekatera bi lahko postala celo ustanovniki z večjo vsoto, če se slučajno prihrani. Vsaj del rezerve bi prišel na ta način v kroženje in v prid našim ustanovam. Mesto da leži v poštni hranilnici, v drugih denarnih zavodih ali pa celo doma, bi tako koristil stanu in njegovim ustanovam.

Teja dejstva menda ni potreba še posebej utemeljevati. In vendar je še dokaj sres učiteljskih društev v naši sekciji, ki niso člani niti ene gospodarske stanovske ustanove, dasi bi bila lahko že pri vseh. Pa jim ni prišlo na misel. Tudi to je stanovsko gospodarska neorientiranost in — nezavednost.

Pa bodi za danes dovolj!

V obrambo naših kmetsko in gospodinjsko nadaljevalnih šol

SMER KMETSKO IN GOSPODINJSKO NADALJEVALNIH ŠOL V DRAVSKI BANOVINI

V odgovor na notico: »Kmetijski pouk šoli odrasle mladine« objavljeno v »Pohodu« dne 18. t. m. podajamo v izveščku le par stavkov iz pravilnika za te šole.

Točka 3 pravilnika se pa glasi: (§ 2, t. 3): Kmetško-nad. šola mora upoštevati krajevne razmere in potrebe; iz njih naj organično raste v stalno ljudsko prosvetno središče duhovne, poklicne, narodne in državljske vzgoje vsega kmetijskega ljudstva. — Ta točka je v pravilniku že od l. 1928. Učni načrt ima poseben predmet: Državoznanstvo, združeno z državljsko vzgojo.

Iz odlokov kraljevske banske uprave, po katerih navodilih učiteljsko delo, naj navedemo le par odstavkov:

Nadaljevalna šola mora v kmetu krepiti spoznanje in zavest, da je kriza kmetijskega stanu žalostna nujnost svetovne gospodarske krize ter da je rešitev možna z razumnim združnim delom v močni Jugoslaviji. Nadaljevalna šola mora gojiti in širiti ne samo med učenci, ampak med prebivalstvom sploh zdrav optimizem, ki ga ne morejo streti ne trenutni neuspehi ne težke gospodarske prilike.

Z zdravim optimizmom in z veseljem do ustvarjajočega dela morajo te šole smotreno prepojit doraščajoči kmetijski rod, da bo kljub duhovni in gospodarski depresiji z nezlomljivo voljo gradil zdravo kmetijsko in jugoslovansko kulturo.

IZ SEJE ODBORA UČITELJIC GOSPODINJSKO NADALJEVALNIH ŠOL

Dne 25. novembra t. l. se je vršila v Ljubljani prva seja ožjega odbora učiteljic gospodinjsko nadaljevalnih šol. Na zadnji seji, ki je bila 10. novem. pred delovnim občestvom v Celju se je sklenilo ustanoviti poleg širjega tudi ožji odbor 3 članice, ki bo imel redne seje vsaj vsak mesec.

Namen ustanovitve tega odbora je poživljenje in poglobitev dela gospodinjsko nadaljevalnih šol, kakor tudi medsebojnega stika z voditeljicami. Radi tega se je izvršila v šir-

jem odboru sprememba. Tovarišica Marija Pleškova je prevzela predsedstvo ter vodi vse delo ožjega odbora, tajnica je tov. Andreja Grum-Skuljeva, blagajničarka tov. Marta Plavšakova, ostali odbor je neizpremenjen s tov. Anko Mešičkovo, kot predsednico. Zgoraj imenovane 3 tovarišice tvorijo ožji odbor.

Na seji ožjega odbora v Ljubljani se je razpravljalo o članku: Kmetijski pouk šoli odrasle mladine, ki ga je objavil »Pohod« 18. nov. t. l., v katerem žali učiteljsko teh šol kakor bi nadaljevalno šolstvo širilo partikularizem med kmetško mladino. Odbor je sestavil spomenico ter jo odposlal gg. banu, podbanu in banski upravi, s prošnjo, da se to šolstvo posebno zaščiti in krivci pozovejo na odgovor.

Tovarišice, ne pustite se begati po tem in sličnih napadih. Spomnite se samo na zadnje občestvo v Celju, kjer smo kot velika duhovno visoko stoječa skupščina razmotrivali kako pomaga gospodinjsko nadaljevalna šola kmetiskim ženam s tem, da jih uči preudarnega gospodinjstva, jih vzgaja v dobre matere in državljanke ter kakšna pota zavzamemo zavedno tudi za naprej, vse v korist in procvit naše države Jugoslavije.

Bodimo si v svesti pravilnosti svojega programa, po katerem delamo že od prvega početka nadaljevalnih šol, ki smo ga ponovno izpovedale na delovnem občestvu v Celju: zdrava sodobna kmetijska kultura, praktična vzgoja kmetijske gospodinje, ljubezen in zvestoba do države.

Razposlane so se okrožnice za prigrisitev v počitniški pripravljalni tečaj, kakor je bilo sklenjeno na občestvu. Ena voditeljica v srežu je dobila okrožnico, ki jo bo raztolmačila na društvenem zborovanju JUU. Vse tovarišice, ki so dobile to okrožnico, naj akcijo dosledno izvedejo v korist zdravega razvoja tega šolstva.

Na željo voditeljic ponovno objavimo imena zastopnic po okrožjih.

Mešiček Anka, Krčevina pri Mariboru: Maribor desni in levi breg, Dravograd, Prevalje, Ptuj.

Pleško Marija, Vrhnika: Ljubljana — okolica, Logatec.

Tako delo zahteva poštenega, značajnega, iskrenega človeka, takega, ki se zna žrtvovati, ki zna in more sebe zatajiti, ki se je dokopal do onega velikega spoznanja, da je edini smisel človekovega življenja — delo. Ko smo stali ob grobu vsi oni, ki smo kdaj poslušali njegovo besedo, nam je bilo to spoznanje bridko. Bila je slovenska beseda, ki jo je oznanjal. Strogo, očitajoče, dosledno, neizprosno. Kdo je danes še, ki bi vse svoje življenje posvetil pravilnosti oblikovanja, da bi ostala izražena misel čista in jasna? Često premišlujem tole, da je vendarle vkljub vsej študentovski jezi in nerazumevanju, vsaka rdeča pika, klicaj ali vprašaj, košček ljubezni in hotenja nekemu dobro storiti. In če pomislimo še na to, da bi vse tisto posušeno rdečilo na mrtvem papirju odtehtalo kri živega človeka, je to dokaz, pred katerim je treba kloniti glavo in mnogo misliti. Ni dajal s suho besedo in brezizrazno kretnjo, marveč s svežim glasom in preudarno ter v smehu in veselju. Prav tako je bilo vse njegovo delo in ne samo v šoli, tudi drugje. Kakor ga bo težko pogrešala šola, tako ga bodo težko pogrešala vsa ona številna društva, pri katerih je bil aktiven in požrtvovalni delavec. Človek, katerega življenjska pot ni bila z rožicami postлана, marveč grenka, preprežena z vsemi težavami in bridkimi življenjskimi usodi, more biti pač samo dober učitelj — pedagog.

Vsi, ki smo stali ob grobu, smo občutili to resnico, ki je ne more spremeniti nihče. Pred nami se je vila vsa ona dolga pot, ki jo je začel tam nekje ob vzhodni Pohorja in ki ga je vodila v široki svet skozi Dunaj in Pra-

Andreja Grum-Skuljeva, Gabrk p. Skofja Loka: Kranj, Radovljica, Kamnik, Skofja Loka.

Plavšak Marta, Trbovlje: Laško, Litija, Brežice.

Rodič Tinca, Stopiče pri Novem mestu: Kočevje, Krško, Novo mesto.

Jankovič Mira, Vojnik pri Celju: Celje, Gornji grad, Slovenjgradec.

Burdian Pavla, Šmarje pri Jelšah: Konjice, Šmarje pri Jelšah.

Pečnik Angela, Centiba, Prekmurje: Dolnja Lendava, Muska Sobota, Ljutomer.

Vse voditeljice naj pošljajo svoje želje, predloge in nasvete svojim zastopnicam po okrožjih, zastopnice pa na odbor tajnici.

KMETIJSKI POUK SOLI ODRASLE MLADINE.

Nekdo je v »Pohodu« z dne 18. novembra orisal stanje našega kmetško-nadaljevalnega šolstva in nas na način, ki kaže tega skrbnega dopisnika v čudni luči.

Najbrž se je šele zbudil, da ve le to, kar se godi v tujini; tega, kar je pri nas, pa ne. Če bi se hotel resno informirati, preden je napisal ta članek, bi dobil lahko točne podatke pri banovini in pri naši sekciji. Lahko se prepriča, da smo tudi mi sami informirani o gibanju v tujini in tudi, da se je izjavil ravno o tem našem delu neki organizator tega šolstva v tujini pohvalno.

Večkrat smo se že uverili, da mnogi ne čutijo, da se je čas premaknil in da sme zahtevati pravice zase vsak, da se njegovo delo ne prizna samo z lepo besedo. Še vedno mislijo nekateri, da je v interesu napredka, če si domišljajo, da imajo monopol na vse, drugi pa naj le delajo in molče. Pri raznih strokovnih društvih se pojavljajo vsako leto trenja; ne vsled tega, ker zahtevamo povsod zastopstvo, kjer delamo, ampak vsled animoznosti proti našemu stanu.

Če je piscu res za to, da pomaga narodu — saj piše, da je življenje danes resno, strogo in realno — bo iskal v dosegu uspehov, sodelovanja in pomoči vseh onih, ki posvečajo temu delu največjo pažnjo. Tako delamo

Drobiž iz učiteljske torbe

(Nabral —nč—)

V uredništvu »Učitelja« se je izvršila osebna sprememba. Dosedanji urednik tovariš Vujica Petkovič je podal ostavko na svoj položaj. Izvršni odbor JUU pa je izbral za novega urednika tovariša Radiša M. Stefanovića, ki je upravitelj vadnice na ženski učiteljski šoli v Beogradu. Stefanovič se je že doslej precej pridno udeleževal na pedagoškem polju in je bil sodrudenik raznih pedagoških listov. Obvlada odlično italijanščino ter se je temeljito poglobil v Montessorinovo pedagogiko. V poslednjem času se je močno poglobil v institucijo otroških vrtecev ter jih skušal popularizirati in modernizirati. Na Solunski fronti, kjer je bil komandir čete, je bil odlikovan s francoskim odlikovanjem legije časti. Tovarišu Stefanoviću k imenovanju za urednika »Učitelja« iskreno čestitamo in smo prepričani, da ga bo dvignil na višino modernega sodobnega evropskega pedagoškega glasila.

»Narodna prosveta« posestrima našega »Učiteljskega tovariša« prinaša čisto tudi in serate zdravnikov, zobozdravnikov in drugih. V njih navajajo popuste, ki jih dajejo pacientom iz učiteljskega stanu. Zanimiva je opazka nekega zobnega kirurga, ki je izšla v »N. P.« nedavno in javlja dr. X. Y., absolvent medicinske fakultete v Nanciju v Franciji: »Kao učiteljski sin dajem učiteljskim porodicama 20% popusta.«

Geza Kohn ima največje založništvo knjig v srbskem predelu naše države. Zanimivo je, da je mož iz učiteljske rodovine. Njegov oče je učiteljeval v sosednjem Zemunu, ki je bil tedaj še avstrijski. Mladi

mi. Nezaupanje napram stanu pa vzbujajo le slabici.

Pisec članka tudi ne more razumeti, da potrebuje šoli odzrasel fant neko podlago, splošno kmečko izobrazbo, ki mu omogoči, da lahko sledi strokovnim predavanjem. Če ne bomo tega nudili mi mladini, kdo pa naj drugi. Zdi se mi, da dopisnik prav malo pozna razmere na deželi. Če bomo pustili mi mladino, bo reševala ta narod z nogometom.

Kakšen uspeh rode predavanja in enotedenski tečaji, lahko dokažem, ako želi kdo dokazov. Le stalen kontakt omogoči napredek. Ali ve ta dopisnik, kako so delale podružnice kmetijske družbe, ko so nas odslovile.

Morda piscu ni znano, da smo se vedno borili za izpolnitev in izobrazbo kmetijskega naraščaja in trdo delali v prostem času in ob večerih. Romantika našega življenja je že davno za nami.

Vodstvo kmetško nadaljevalnih šol se je poverilo le učiteljski, ki ima razven tečajev, ki jih je napravilo v času svojih počitnic, tudi izpopolnilne tečaje, ki jih je organizirala banska uprava in naša organizacija in z zadostno prakso, ki si jo je pridobilo s študijem strokovnih knjig in s prakso.

Naša organizacija in članstvo se prav dobro zaveda časa. Pogleda naj se samo naše delo, program naših tečajev in našo »Prosveto«. Samo naš stan žrtvuje znaten del počitnic in denar zato, da pomaga narodu.

Očitki glede državljske vzgoje so, milo rečeno, nesramni. Kdo pa je delal in dela med narodom za idejo nacionalne države. Ali ne leži vse to delo na deželi na naših ramah. Ali ne pozna anonimni dopisnik našega dela, pa tudi naših uspehov? V članku sem iskal konkretnih nasvetov. Rad bi vedel, kako bi reformiral pisec to šolstvo; saj to bi imel biti namen članka. S spremembo osebe — v tem grmu bo zajec? Povejte nam kaj stvarnega. Z izpadi se ne pomaga narodu in se ne gradi. Če hoče pisec pomagati narodu, mora priti v naše vrste, med nas, ki delamo, — pa mu bomo hvaležni za vsak dober in pameten svet, še bolj pa za dober zgled.

I. Hrovat.

Geza pa se je preselil v Beograd ter stopil v tiskarsko obrt. Po pravici ga nazivajo Srbi za svojega največjega kulturnega dobrotnika. Saj nosi večina srbskih knjig ime njegovega založništva. V poslednjem času je založil tudi knjige za narodne šole z nemškimi učnim jezikom in je v njegovi založbi izšlo šest knjig našega ožjega rojaka Pavla Flereta, ki jih je napisal za nemške manjšinske šole in so vse odobrene od ministrstva prosvete.

Solskemu radiju posvečajo po vsem kulturnem svetu največjo pažnjo. V programu šolskih radio oddaj sodelujejo čisto tudi najvišji državni funkcionarji. Tako je n. pr. govoril v radiu prosvetni minister CSR dr. Derer šolski mladini ob 15-letnici obstoja republike. Brnska radio oddajna postaja pa je stopila tudi v službo pedagogike. Ob vseslovenskem pedagoškem kongresu, ki se je vršil tam ob koncu prejšnjega meseca, je prenašal mikrofonski del kongresnega programa.

Naš tovariš iz Vardarske banovine, ki poučuje prirodopis in kmetijstvo na šolskem vrtu, gotovo ni menil, da se bo glas o njegovi delovni šoli raznesel tudi med nas. V dokaz, da ima učiteljski stan povsod težkoče, navajamo, da so tovariša iz južnega dela naše države naznanili nekateri neuvredni starši predpostavljene oblasti glavno argumentacijo, češ: šolarji imajo svoje knjige in iz teh se naj uče, vrt pa naj nasti v miru. Na vrt pa naj gre le — seljak!...

Učiteljske lige za poglobitev stikov med narodi Male antante ter z državami, ki so

Moje delo je bilo bogato. Dal Bog, da bi padlo seme na rodovitno zemljo.

Poleg vseh neštetihi vencev mu poklanjamo na grobu tudi mi svoja: Večen spomin in iskreno hvaležnost.

Sprajc Albini:

† Josip Berce

Za vsako deveto stvar je beseda, za najglobljo, najtišjo je ni!

(Ivan Cankar.)

Tebi, moj »alter ego«, tovariš in najboljši prijatelj, naj pišem posmrtnico, ko mi zalivajo oko solze. — Sredi ogromnega dela za Tvoje ljubljeno sveinsko mladino, državo in narod si se moral zgruditi, od srčne kapi zadet, ko je obmejna Svečina še bila najbolj potrebna Tvojega prizkušenege vodstva. Tvojih nasvetov, Tvojega dela! — Pač neodumljiva so pota božje Previdnosti! Jedva štiri leta si bil v kraljevini Jugoslaviji upravitelj obmejne štiriirazredne narodne šole, naš najboljši sosed, tovariš in prijatelj! In kolikega ogromnega dela si izvršil tekom teh borih štirih let! Kakšne silne brazde si zoral! — Preustrojil si šolo v moderno šolo delavnico, napravil si iz šolskega vrta park. Ti veliki ljubitelj prirode, dvignil si čebelarstvo, vodil si pevsko društvo in zbor, ki se lahko postavi ob bok najboljšim iz bližnje in daljnje okolice, prirejal si in vodil odrske prireditve z nežno šolsko mladino in odraslimi, s slednjimi si seznanjal ljudstvo z najbolj-

† Ljudevitu Mlakarju

Ob sedmini.

Težko je človeku, kadar stoji ob odprtem grobu, pa naj polagajo vanj kogarkoli že, dvakrat pa mu je težko, če izročajo zemlji nekoga, ki ga v življenju ne bo mogel nikoli pozabiti. In ta nekdo, ki ni bil samo znanec, prijatelj, tovariš, ki je bil vzgojnik, ki je s svojo globoko, skrito, bogato dušo zajemal in črpal iz nam neznanih in neodumljivih sil svojega življenja. Ta človek — vzgojnik, je bil tisti, ki ga je pred kratkim sprejela zemlja.

Dolg in nepregleden žalni sprevod se je zgrnil okrog črne jame, da izkaže zadnjo čast in slovo svojemu dolgoletnemu zvestemu prijatelju, iskrenemu tovarišu in nepozabnemu profesorju.

Stisnilo nas je pri srcu. Torej je vendarle resnica. Do zadnjega trenutka tega skoraj ni mogel verjeti nihče. Pa je padla na krsto prva gruda, za njim še druga in tretja. Ta votel ropot pa je s svojo neizpodbitno resničnostjo našel pot v vsa mlada srca številne množice, stoječe okrog groba. Zdaj se je pričelo tisto slovo, ko hočemo še prav v zadnjem trenutku, ko se že zapirajo vrata minljivosti in odpirajo dvori večnosti, razvozlati in doumeti ono veliko in skrivnostno silo, ki smo jo občudovali do današnjega dne. Saj ni zapustil ne bogastva, ne denarja, ne visokih hiš, samo troje ljudi, ki jim je bil oče, pa tisto majhno in skrito delo, ki mu je žrtvoval življenje. Taka je usoda vseh onih, ki so se udinjali in se še udinjajo z vzgojo mladine in peresom.